

بخش اول – قانون مبارزه با پولشویی

- ✓ ۱.۱ تعاریف پایه: جرم منشأ، مال و عواید حاصل از جرم
- ✓ ۱.۲ جرم پولشویی و نظام مجازات‌ها
- ✓ ۱.۳ توقیف آلات و ادوات جرم
- ✓ ۱.۴ شورای عالی مقابله و پیشگیری از جرائم پولشویی و تأمین مالی تروریسم
- ✓ ۱.۵ تکالیف عمومی اشخاص مشمول در متن قانون
- ✓ ۱.۶ مرکز اطلاعات مالی
- ✓ ۱.۷ ضابطین خاص و مصونیت اطلاعات
- ✓ ۱.۸ صلاحیت قضایی و همکاری بین‌المللی
- ✓ ۱.۹ پل به بخش دوم: آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۴) الحاقی

بخش دوم – آیین‌نامه اجرایی (۱۵ فصل)

- ✓ فصل ۱ – تعاریف آیین‌نامه
 - ✓ فصل ۲ – ارزیابی خطر (ریسک) و رویکرد مبتنی بر خطر
 - ✓ فصل ۳ – همکاری و هماهنگی ملی
 - ✓ فصل ۴ – ساختار و رویه‌های نظارتی
 - ✓ فصل ۵ – شناسایی ارباب‌رجوع
 - ✓ فصل ۶ – نقل و انتقال الکترونیکی وجوه و کارگزاری بانکی
 - ✓ فصل ۷ – خدمات مربوط به انتقال وجوه یا ارزش
 - ✓ فصل ۸ – حمل‌کنندگان وجوه نقد، اسناد بانکی و اوراق بهادار بی‌نام
 - ✓ فصل ۹ – توقیف و اقدامات موقت
 - ✓ فصل ۱۰ – گزارش‌دهی
 - ✓ فصل ۱۱ – نگهداری سوابق و اطلاعات
 - ✓ فصل ۱۲ – رهنمودها و آموزش
 - ✓ فصل ۱۳ – فناوری نوین
 - ✓ فصل ۱۴ – مشاغل غیرمالی، حرف غیرمالی، سازمان‌های غیرانتفاعی و خیریه‌ها
 - ✓ فصل ۱۵ – سایر مقررات
-

بخش اول: قانون مبارزه با پولشویی (مصوب ۱۳۸۶ با اصلاحات ۱۳۹۷)

۱.۱ تعاریف پایه: جرم منشأ، مال و عواید حاصل از جرم

درک مفاهیم پایه برای فراگیری سایر الزامات این قانون ضروری است.

جرم منشأ یعنی چه؟

«جرم منشأ» هر رفتاری است که طبق ماده ۲ قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۹۲) جرم شناخته شود، به علاوه تخلفات مندرج در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز. برای این که جرمی که در خارج از کشور رخ داده هم «جرم منشأ» حساب شود، شرط اساسی این است که همان رفتار طبق قوانین همان کشور خارجی هم جرم انگاری شده باشد.

گستره‌ی تعریف «مال»

«مال» یکی از وسیع‌ترین تعاریف‌های این قانون است: هر دارایی مادی (زمین) یا غیرمادی (حق اختراع)، منقول (خودرو) یا غیرمنقول (ملک)، مشروع یا نامشروع – به علاوه‌ی هر منفعت، امتیاز مالی و هر سند کاغذی یا الکترونیکی که نشان‌دهنده‌ی حق باشد (مثل سهام یا اسناد تجاری).

«مال حاصل از جرم» شامل چه چیزهایی می‌شود؟

دقت کنید: سه دسته در این تعریف می‌گنجند: مالی که مستقیم یا غیرمستقیم از جرم منشأ به دست آمده؛ مالی که خودش موضوع جرم بوده (مثل خودروی سرقتی)؛ و مالی که برای ارتکاب جرم به کار رفته (مثل وجه نقد پرداختی رشوه). تنها استثنا: منافع حاصل از دارایی‌های قانونی که هیچ ارتباطی با فعالیت مجرمانه ندارند.

تفاوت «مال حاصل از جرم» و «عواید حاصل از جرم»

دقت کنید: «مال حاصل از جرم» فقط ناظر به جرم منشأ است، اما «عواید حاصل از جرم» مفهومی گسترده‌تر دارد و هر مال یا امتیازی را در بر می‌گیرد که مستقیم یا غیرمستقیم، هم از جرم منشأ و هم از خود جرم پولشویی به دست آمده باشد.

۱.۲ جرم پولشویی و نظام مجازات‌ها

نظام کیفری جرایم پولشویی دارای لایه‌های مختلفی از مجازات‌های پایه، موارد تشدید و موارد تخفیف است.

مجازات پایه دو بخش دارد: ۱) ضبط کامل عواید و منافع حاصل از جرم به نفع خزانه‌ی کل کشور، و ۲) جزای نقدی معادل یک‌چهارم ارزش عواید حاصل از جرم.

تشدید مجازات: سقف ده میلیارد ریال

اگر مجموع عواید حاصل از جرم پولشویی از ده میلیارد ریال فراتر رود، مجازات به حبس تعزیری درجه چهار افزایش می‌یابد.

سایر موارد تشدید مجازات

سردسته‌ی یک گروه سازمان‌یافته‌ی پولشویی، به حداکثر مجازات مقرر محکوم می‌شود. مؤسسان و سرکردگان چنین گروه‌هایی فراتر از این هم می‌روند: قانون آن‌ها را «مفسد اقتصادی» می‌داند و طبق مقررات جرم افساد فی‌الارض اقتصادی محاکمه‌شان می‌کند. در تکرار جرم (چند بار پولشویی)، قاعده‌ی تعدد جرم اجرا می‌شود: برای هر جرم جداگانه محاکمه و به حداکثر مجازات همان مورد محکوم می‌شود.

تخفیف مجازات به «زمان» همکاری بستگی دارد

دقت کنید: اگر همکاری مؤثر مرتکب پیش از صدور قرار جلب به دادرسی باشد، دادگاه مکلف است یک تا دو درجه تخفیف دهد. اما اگر همکاری پس از صدور قرار جلب به دادرسی رخ دهد، تخفیف یک‌درجه‌ای دیگر تکلیف دادگاه نیست، بلکه صرفاً یک اختیار است.

شروع به جرم و معاونت

کسی که اقدامات اجرایی جرم پولشویی را آغاز کرده اما جرم کامل واقع نشده («شروع به جرم»)، به حداقل مجازات مقرر در همان ماده محکوم می‌شود. مجازات شروع به جرم، معاونت، شرکت در جرم و قواعد کلی تشدید/تخفیف، همگی تابع «قانون مجازات اسلامی» است، نه احکام اختصاصی این قانون.

وقتی مرتکب جرم منشأ خودش پولشو هم هست

اگر یک نفر هم جرم منشأ (مثلاً کلاهبرداری) و هم پولشویی همان عواید را مرتکب شود، این دو جرم مستقل‌اند و طبق قاعده‌ی تعدد جرم، به مجازات هر دو جرم جداگانه محکوم می‌شود.

مجازات اشخاص حقوقی

دقت کنید: بر اساس موازین قانونی، جزای نقدی شخص حقوقی مرتکب پولشویی، بسته به شرایط پرونده می‌تواند بین دو تا چهار برابر ارزش مال یا عواید حاصل از جرم تعیین گردد.

مثال محاسباتی: عبور از سقف مجازات پایه

دقت کنید: به عنوان مثال اگر عواید پولشویی ۱۲ میلیارد ریال باشد (بالتر از سقف ده‌میلیاردی)، سه حکم با هم اعمال می‌شود: مصادره‌ی اصل مال (۱۲ میلیارد)، حبس تعزیری درجه چهار، و جزای نقدی معادل همان مبلغ (۱۲ میلیارد) – نه یک‌چهارم آن.

وقتی عواید جرم به مال دیگری تبدیل می‌شود

اگر عواید مجرمانه به مال دیگری (مثلاً خودرو) تبدیل یا با آن مبادله شود، خود همان مال جدید مشمول ضبط و جزای نقدی است. اگر دسترسی به آن مال ممکن نباشد، مثل یا قیمت آن مبنای اجرای حکم قرار می‌گیرد.

شخص ثالث با حسن‌نیت از این حکم مستثناست

دقت کنید: اگر عواید جرم به ملکی تبدیل و آن ملک به شخص ثالثی با حسن‌نیت (بی‌اطلاع از منشأ نامشروع) فروخته شود، خود آن مال از او پس گرفته نمی‌شود؛ در عوض معادل قیمت آن، از سایر اموال خود مرتکب اصلی ضبط می‌شود.

۱.۳ توقیف آلات و ادوات جرم

شرط توقیف وسایل متعلق به شخص ثالث

دقت کنید: اگر مالک آلات و ادواتی که در فرآیند پولشویی استفاده شده، فردی غیر از مرتکب باشد، توقیف تنها زمانی مجاز است که اطلاع و آگاهی آن مالک از قصد مجرمانه‌ی استفاده‌کننده احراز شود.

نگهداری این ابزار و اموال

شیوه‌ی نگهداری و سایر امور مربوط به آلات و ادوات توقیف‌شده در این جرم، تابع ماده (۱۴۷) قانون آیین دادرسی کیفری (مصوب ۱۳۹۲) است.

استرداد اموال متعلق به غیر که در جرم استفاده شده

برای استرداد چنین اموالی به مالک اصلی، باید در دادگاه صالح اثبات شود که مالک از قصد مجرمانه‌ی مرتکب بی‌اطلاع بوده؛ یا این‌که مالک عدم رضایت خود را به مراجع قانونی اعلام کرده باشد (یا امکان اعلام نداشته).

